

**Landsbygdspolitik
för ett friare,
tryggare och
tillgängligare
Sverige**

Centerpartiet

En levande landsbygd för Sveriges bästa

Sveriges landsbygder är fantastiska. Här finns företagsamheten, skogarna, mineralen och åkrarna som gör Sverige rikt. Här finns också platser och miljöer att känna stolthet över; nya upplevelser och chans för återhämtning. Den svenska landsbygden är unik och lockar varje år till sig allt fler besökare från hela världen.

Coronapandemin har påskyndat digitaliseringen och i dag är det för många människor naturligt att jobba och ha möten på distans. Digitaliseringen öppnar också upp nya möjligheter för att studera, umgås, få vård samt köpa och sälja varor och tjänster på landsbygden. Många av de nya företag som i dag växer fram har i princip hela världen som marknad redan från dag ett.

Men den svenska landsbygden har också utmaningar. Mycket kan bli bättre och mycket är beroende av rätt politiska beslut på nationell, regional och lokal nivå.

Ett vanligt problem är att lagar och regler inte är anpassade efter den verklighet som människor och företag på landsbygden lever och verkar i. Skattekraften per invånare och befolkningsstorleken påverkar även kommunernas och regionernas möjligheter att leverera den välfärd och service som medborgarna borde kunna förvänta sig. Ett ökat fokus på hållbarhet, klimatomställning och ny förnybar energi skapar å ena sidan stora möjligheter för tillväxt och arbetstillfällen. Å andra sidan är beroendet av bensin och diesel fortsatt stort och kostnaderna för en ogenomtänkt omställning riskerar att drabba många landsbygdsbor hårt.

Trygghetsfrågorna är centrala både på landsbygden och i stan. Det grova våldet och gängskjutningarna har ökat och uppmärksammas brett i politik och media. Tyvärr ser vi även tecken på en tilltagande otrygghet på landsbygden. Företagare på landsbygden upplever i betydligt högre grad än företagare i storstäder att brottsligheten har ökat. Dieselstölder och inbrottsligor skapar otrygghet på många platser på landsbygden.

Skillnaderna mellan stad och land och skillnaderna mellan olika landsbygder visar på behovet av att det finns partier som vill och kan driva frågor för att skapa likvärdiga villkor i hela landet. Och som är beredd att prioritera dessa frågor.

Centerpartiet har i mer än 100 år kämpat för den svenska landsbygden. Vi vill att alla i Sverige ska kunna leva och förverkliga sina drömmar, oavsett var du bor. I grund och botten handlar det om rättvisa och om att lösa konkreta problem i människors vardag. Att mota en känsla av att bli förbisedd, motverka bristen på poliser och utbildade lärare, samhällsservice, dåliga vägar och fyrkantiga regelverk är bara några exempel på utmaningar som den svenska landsbygden ställs inför. I den här rapporten presenterar vi ett axplock av de landsbygdsförslag vi går till val på för att åstadkomma ett friare, tryggare och tillgängligare Sverige.

Frihet

Landsbygden bär på stor potential. Här finns företagsamma och driftiga människor samt attraktiva miljöer. Förutsättningarna för att skapa en blomstrande besöksnäring är goda. Men regler och byråkrati sätter alltför ofta käppar i hjulet. Inte minst handlar det om regler som försvårar och fördyrar byggande. Det gör det svårare för företagare att växa och minskar möjligheten att locka nya invånare. Trots att förutsättningarna skiljer sig mellan stad och land, är reglernas utformning och tillämpning ofta densamma överallt. Det leder till orimligheter och orättvisa. Det kväver utveckling och företagsamhet.

Svensk mat- och dryckeskultur är en viktig del av landsbygdens attraktivitet, såväl som bostadsort som besöksmål. På många platser, runt om i hela landet, bedrivs ett mathantverk av absolut högsta klass. Även denna del av landsbygdens växtkraft hindras dock av klåfingriga regler. Lokala producenter av öl, sprit och andra alkoholhaltiga drycker får exempelvis inte erbjuda sina besökare att köpa med sig varor hem. Det minskar möjligheten för dem att få sin verksamhet att gå runt. Reglerna gynnar inte folkhälsan, men skadar företagsamheten på landsbygden.

Centerpartiet vill släppa loss den kraft och potential som finns på landsbygden. Då är det inte främst statliga stöd och subventioner som behövs. Utan frihet. Genom färre och enklare regler, som är anpassade till landsbygdens villkor, kan fler företag startas, fler besökare lockas och fler människor ges möjlighet att leva ett gott liv på landsbygden.

Förändrat strandskydd

För att hela Sverige ska kunna utvecklas behöver inflytandet över byggande och företagande anpassas efter lokala behov och förutsättningar. Därför har Centerpartiet under lång tid drivit på för en reform för att förändra strandskyddet i grunden och göra det betydligt enklare för människor att bo, bygga och arbeta på gles- och landsbygden.

Det är orimligt att samma höga krav på strandskydd som gäller i städerna ska gälla på landsbygden, där tillgången till sjöar och vatten är så mycket större. Sedan strandskyddet infördes på 1970-talet har de hållit tillbaka landsbygdens fulla potential på grund av krångliga och rigida regler.

Centerpartiet vill att det generella strandskyddet avskaffas och ersätts med stärkt lokal makt att peka ut särskilda skyddsvärda områden och avgöra vad som ska kunna tas i anspråk för bebyggelse och utveckling, utan att länsstyrelserna ska kunna blockera beslutet. Kommunerna och de människor som lever på gles- och landsbygden kan sina egna områden bättre än någon central myndighet.

Med Centerpartiets landsbygdspolitik blir det lättare för familjer att börja planera för ett komplementshus på gården eller en båtbrygga nere vid sjön. För kafé- och restaurangägare blir det enklare att utöka sin verksamhet på stranden när sommargästerna börjar strömma in. Det ger människor makt över sin vardag och skapar levande landsbygder.

Den strandskyddsreform som Centerpartiet tog initiativ till och förhandlade fram under denna mandatperiod hade inneburit de mest långtgående förenklingsförslagen sedan strandskyddet infördes. Dessvärre stoppades propositionen av partier som prioriterar politiskt spel framför verkliga reformer.

Centerpartiet vill att det generella strandskyddet avskaffas och ersätts med stärkt lokal makt att peka ut särskilda skyddsvärda områden.

Tillåt gårdsförsäljning

Centerpartiet har under lång tid drivit frågan att lokala producenter av öl, vin och andra alkoholhaltiga drycker ska kunna sälja en mindre volym till besökare i samband med visning, provsmakning eller övernattnig. Vi kallar detta för gårdsförsäljning.

I december år 2021 presenterades utredningen *En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker* (SOU 2021:95). Den visar att gårdsförsäljning inte äventyrar folkhälsan, att det är förenligt med EU-lagstiftning och att Systembolagets monopol inte hotas.

Centerpartiet anser nu att allt är förberett för nästa steg och att gårdsförsäljning bör bli verklighet.

Gårdsförsäljning är ett sätt att stärka besöksnäringen och måltidsturismen i hela landet. Det är också ett sätt att utveckla Sverige som mat- och dryckesproducerade land. Sverige är det enda landet i EU där gårdsförsäljning av vin och öl inte är tillåtet.

Det är viktigt att påpeka att Centerpartiet inte vill avveckla Systembolaget. Det finns utrymme både för Systembolagets monopol för detaljhandel och försäljning av hantverksprodukter på gårdar och bryggerier. Vi är dock kritiska till den volymbegränsning som utredningen föreslår, som diskvalificerar de större producenterna från att sälja från sina anläggningar. Vi kommer därför att driva att denna begränsning tas bort.

Centerpartiet vill tillåta gårdsförsäljning, d.v.s. att lokala producenter av öl, vin och andra alkoholhaltiga drycker ska kunna sälja en mindre volym till besökare i samband med visning, provsmakning eller övernattnig.

Trygghet

Alla människor har rätt att känna sig trygga, oavsett var i landet man bor. Ett av det offentligas viktigaste uppgifter är att förebygga, beivra och bestraffa brott. Tyvärr har utvecklingen, på vissa viktiga områden, gått åt fel håll de senaste åren. Den inhemska gängbrottsligheten sprider otrygghet och skräck i allt fler områden och stadsdelar, också i mindre städer och orter. Samtidigt fortsätter våldet i nära relationer att leda till att kvinnor hotas, misshandlas och i värsta fall mördas.

Sverige behöver fler och mer närvarande poliser, med bättre verktyg och fler befogenheter, som griper fler gärningsmän. Vi behöver ett rättsväsende som snabbt och rättssäkert dömer brottslingar. Vi behöver lagstiftning som ger kännbara straff och som säkerställer att farliga människor inte ges möjlighet att begå nya brott. Vi behöver skapa ett samhälle där färre lockas av kriminalitet och där nyrekryteringen till gängen stoppas. Det ska aldrig löna sig att leva ett liv i kriminalitet.

Svensk vård håller en mycket hög kvalitet och räddar varje dag livet på otaliga människor. Hårt arbetande läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och andra värdefulla medarbetare gör stora insatser och går ofta längre än vad plikten kräver. Samtidigt upplever många människor att vården är för långt borta; att den centraliseras och blir mindre tillgänglig. Sverige förtjänar en trygg och nära vård. En gravid kvinna ska känna sig trygg med att hon kommer att hinna till förlossningen. En person som är äldre ska ha en fast läkarkontakt som är insatt i patientens historia och läkemedel. Föräldern som oroar sig över sitt barns feber ska kunna få råd och stöd. Oavsett var de bor.

Stärkt polisnärvaro och ökad kunskap

De senaste decennierna har allt fler polisstationer lagts ned i Sverige och polisen har blivit ett allt ovanligare inslag i stora delar av landet. Totalt är det 200 poliskontor och stationer som har försvunnit sedan millennieskiftet. I till exempel Västsverige har antalet

polisstationer halverats under perioden. Det har bidragit till en känsla av att samhället lämnar och sviker dem som bor i de mindre tätbefolkade delarna av landet.

Centerpartiet har den senaste mandatperioden drivit på för en ökad polistäthet i hela landet och fått lagstiftning på plats som tacklar brott på landsbygden. Men nu behövs ytterligare åtgärder för att säkra en trygg tillvaro i hela landet. Polisens brottsbekämpande och förebyggande arbete på landsbygden bör bland annat utvecklas genom särskilda utredare, som har fokus riktat mot brottslighet som är särskilt vanligt förekommande på landsbygden. Det kan till exempel röra sig om olika typer av stölder, av exempelvis jordbruksutrustning och drivmedel. Andra landsbygdsbrott det kan handla om är vissa typer av bedrägerier, djurrättsrelaterad brottslighet och artskyddsbrott. Det krävs även riktade insatser för att komma till bukt med kvinnors utsatthet och brott i nära relation, särskilt på landsbygden, då forskning visat att kvinnor boende på landsbygd är mer utsatta och har svårare att få hjälp än kvinnor i större städer.

Centerpartiet har varit drivande i arbetet med att möjliggöra för 10 000 fler polisanställda. Det är en bra början, men det kommer inte att räcka. I den kommande expansionen av polismyndigheten är det avgörande att ett stort fokus läggs på att stärka och återupprätta polisen närvaron i gles- och landsbygd, genom att återöppna tidigare stängda polisstationer och få fram fler patrullerande poliser i hela landet. Vi vill också se fler mobila polisenheter och kontor

Centerpartiet vill återupprätta polisen närvaron på landsbygden genom fler poliser, återöppnade poliskontor, fler patrullerande poliser samt genom fler mobila polisenheter och kontor. Satsa en lokalpolismiljard över den kommande mandatperioden på att återöppna stängda polisstationer och på stärkt polisen närvaro i hela landet.

Mer jämlik vård

Att veta att den bästa tänkbara vården finns nära när vi behöver den, att bli sedd och lyssnad på, att inte behöva vänta för länge på behandling eller operation. Det är något vi alla har rätt till, oavsett var i landet vi lever våra liv.

Centerpartiet arbetar för en jämlik vård i hela landet och vill sluta hälsoklyftan mellan stad och land. Vi vill tydligare utbilda mot bristyrken och arbetsmarknadens behov och därför inrätta vård- och omsorgsutbildningar på fler platser i landet, och underlätta för fler mindre vårdcentraler på landsbygden och i socioekonomiskt utsatta områden att öppna. När regionerna köper vårdtjänster från småskaliga verksamheter, exempelvis en läkare och sjuksköterska inom primärvården, vill vi att staten ska vara medfinansier. Det skulle öka utbudet och möjliggöra för regionerna att upphandla fler insatser i områden med stora geografiska avstånd.

Centerpartiet driver också att alla patienter ska erbjudas både fysiska och digitala läkarbesök i primärvården. Det kan ske i den egna vårdcentralens regi eller genom en underleverantör. Det som vi till vardags kallar för nätläkare har ökat tillgängligheten och satt ett tryck på regioner att bli bättre. Läkartjänster på nätet behöver ingå i samma system som den fysiska vårdcentralen, så att den digitala vården når alla invånare i hela landet.

För att ge fler människor en trygg och säker vård krävs fler vårdplatser. Därför vill vi inrätta en årlig platsmiljard. Sjukhus som klarar målet om maximalt 90 procent beläggning i genomsnitt ska få del av pengarna. Den lokala lösningen kan vara fler sjuksköterskor och förbättrade arbetsvillkor, men även att ge en större del av vården utanför sjukhusen genom mobila team, förstärkt äldreomsorg eller utvecklad hemsjukvård. Det är särskilt viktigt för alla som bor på orter med lång resväg till sjukhus.

Även ambulanserna, inklusive ambulanshelikoptrar, är en viktig del av sjukvården, inte minst på landsbygden. Genom kortare responstid kan vi ta tillvara förbättringarna i omhändertagandet av patienter med hjärtstopp eller stroke som man uppnått under de senaste decennierna.

Fler ambulanser ökar även tryggheten för bl.a. gravida kvinnor som har lång resväg till BB. Vi vill därför satsa på fler ambulanser och fler medarbetare. Det ökar kapaciteten och möjliggör stationering av fler ambulanser på fler platser runt om i landet.

Centerpartiet vill sluta hälsoklyftan mellan stad och land genom en närmare, bättre och mer tillgänglig vård.

Tillgänglighet

För att människor ska kunna bo, leva och arbeta i hela landet är en fungerande infrastruktur avgörande. Människor måste till en rimlig kostnad kunna transportera sig i vardagen. De måste kunna handla på affären, åka till vårdcentralen och lämna barnen på fotbollsträningen. De måste också kunna resa i arbetet, för att exempelvis veckopendla eller besöka kunder eller leverantörer.

Coronapandemin, i kombination med den tekniska utvecklingen, har snabbat på utvecklingen mot en ökad andel hem- och distansarbete. Det ökar möjligheten för människor att bo i hela landet. Men det ställer också höga krav på att bredband byggs ut och att mobiltäckningen är god.

Ska alla, i hela Sverige, ges rättvisa villkor krävs en rättvis utbyggnad av såväl den fysiska som den digitala infrastrukturen.

Mer bredband och bättre mobiltäckning

God mobiltäckning är viktigt för livskvaliteten för privatpersoner, för tryggheten, för svenska företag och för att hela landet ska leva. Tyvärr visar en rapport från år 2022 från myndigheten Post- och telestyrelsen att det fortfarande finns stora problem med täckningen – framförallt på landsbygden och för tågresenärer och bilister. Detta är inte acceptabelt.

Centerpartiet vill därför investera en miljard kronor årligen, för att bygga ut täckningen i områden där marknaden inte vill investera. Detta är pengar som riktar sig till kommuner, regioner och andra organisationer som till exempel vill bygga samhällsmaster för att förbättra mobiltäckningen. Post- och telestyrelsen skulle få i uppdrag att fördela pengarna enligt samma upplägg som idag finns för bredband.

Bredband är viktigt för att hela landet ska leva. Sverige ligger ur ett EU-perspektiv långt fram i bredbandsutbyggnaden, men fortfarande finns en digital klyfta mellan stad och land. Digitaliseringen av hela landet är viktig, för hem- och distansarbete, distansundervisning, digitala vårdtjänster och e-handel samt för centrala näringar på landsbygden som jord- och skogsbruk, transportsektorn, besöksnäringen och hela logistikbranschen. God mobiltäckning och tillgång till bredband underlättar för människor att bo på landsbygden. Centerpartiet är det parti som vill satsa mest på att bygga ut mobiltäckning och bredband.

Centerpartiet vill fortsätta att satsa på bredbandsutbyggnad och inrätta en mobiltäckningsmiljard för områden där marknaden inte vill investera.

Fungerande infrastruktur i hela landet

Av det svenska vägnätet består 43 000 mil av enskilda vägar. Mer än en miljon människor startar sin dag med en resa på denna finmaskiga del av vägnätet. De enskilda vägarna bekostas delvis av människorna som använder dem. För Centerpartiet är det självklart att staten ska ta ett större ansvar för att finansiera också infrastruktur på landsbygden. Centerpartiet vill därför satsa särskilt på att öka underhållet av de enskilda vägarna, inklusive insatser för att förbättra snöröjningen. Vi vill också införa ett statsbidrag för att upprusta kommunal vägbelysning, för att undvika att landsbygden

släcks ner. Och vi vill stärka bärigheten på dessa mindre vägar, för att möjliggöra längre, tyngre och mer miljövänliga transporter.

I ett samhälle som fungerar ska tågen gå i tid. Den som pendlar från eller till en mindre ort ska kunna lita på att man hinner till morgonmötet. Man ska inte behöva ta ett tidigare tåg "för säkerhets skull". Den svenska tågtrafiken fungerar inte tillräckligt bra. Vi behöver kraftigt förstärka järnvägsunderhållet. En del av dessa resurser måste också styras mot lokala banor på landsbygden, som fyller en viktig funktion för såväl arbetspendlare som godstransporter.

Centerpartiet vill förstärka underhållet av såväl väg som järnväg, med särskilt fokus på mindre vägar och lokala banor.

Laddinfrastruktur utan vita fläckar

Elektrifieringen av fordonsflottan går just nu rekordsnabbt i hela landet. Mobility Sweden (fd BIL Sweden) räknar med att 60 procent av alla nyregistrerade bilar i år kommer att vara laddbara. Var tredje nyregistrerad bil kommer att vara en ren elbil och laddhybridernas andel bedöms vara 26 procent.

Den här utvecklingen är delvis Centerpartiets förtjänst, då vi de senaste åren har fått igenom förslag om stärkt klimatbonus till den som köper en klimatsmart bil, rejäla satsningar på laddstolpar och ett grönt avdrag för den som vill installera en laddbox hemma för att kunna ladda sin bil. Det har gjort skillnad och fått fler att välja klimatsmarta bilar.

Det är viktigt att hela Sverige omfattas av den gröna omställningen och kan dra fördelar av fordonsflottans elektrifiering. Att behålla det gröna avdraget för installation av laddboxar är centralt. Inom ramen för Januariavtalet fick Centerpartiet också i genom en satsning för att stötta laddinfrastruktur på lands- och glesbygd där det kan vara svårt att få utbyggnad av laddinfrastruktur på marknadsmässiga villkor, de så kallade "vita fläckarna" på kartan. Syftet var att säkerställa en grundläggande tillgång till laddinfrastruktur för snabbbladdning av elfordon i hela landet.

Trots att utbyggnaden av laddinfrastruktur har gått snabbt, finns det fortfarande "vita fläckar" kvar där laddinfrastrukturen brister. Trafikverkets mål var att det skulle finnas en snabbbladdningsstation var tionde mil längs alla de stora vägarna i landet, men fortfarande saknas det på cirka 15 platser. Centerpartiet vill därför satsa ytterligare resurser för att förbättra laddinfrastrukturen i gles- och landsbygd. Vi vill också se över förordningen för stödet, för att möjliggöra stöd inte bara för byggandet utan också för driften av snabbbladdningsstationer på lands- och glesbygd.

Centerpartiet vill säkerställa att det finns en publik snabbbladdningsstation minst var tionde mil längs våra stora vägar, bygga ut det gröna avdraget och göra det enklare för samfälligheter att installera laddplatser.